

POLİSİYE TÜRÜNÜN TÜRK EDEBİYATINDAKİ TEMSİLCİSİ AHMET ÜMİT'İN “SİS VE GECE” ROMANINDAKİ SANATSAL ÖZELLİKLER

ÖZET

Çalışmada, polisiye türünün Türk edebiyatındaki ünlü temsilcilerinden Ahmet Ümit'in Sis ve Gece adlı yapıtını incelenmektedir. Dünya ve Türk edebiyatında polisiye türünün gelişimi hakkında pek çok bilgi bulunmaktadır. Dünya edebiyatındaki öncül dedektif/polisiye yazarları ve onların eserleri hakkında bilgiler verilmiştir bunun yanı sıra bu yazarların polisiye türü hakkındaki düşünceleri de irdelenmiştir. Makalenin ana gayesi incelenen eseri gerçek hayatla ilişkilendirmektir. Çalışmada karşılaştırmalı bir tarihsel yöntem kullanılarak analizler yapılmakta ve dönemin sosyo-politik olayları modern dönemle ilişkilendirilmektedir. Ayrıca çalışmada; teorik bilgiler, tanınmış eleştirmenlerin, edebiyat eleştirmenlerinin ve filozofların eserlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk edebiyatı, Polisiye türü, Ahmet Ümit, Macera edebiyatı, Suç

ARTISTIC FEATURES IN THE “FOG AND NIGHT” NOVEL OF AHMET ÜMİT, THE REPRESENTATIVE OF THE CRIME NOVEL IN TURKISH LITERATURE

SUMMARY

In the study, the work of Ahmet Ümit, named Sis ve Gece, one of the famous representatives of the detective genre in Turkish literature, is examined. There is a lot of information about the development of detective genre in world and Turkish literature. Information about the pioneer detective/detective writers in world literature and their works is given, as well as the thoughts of these writers about the detective genre. The main purpose of the article is to relate the studied work with real life. In the study, analyzes are made using a comparative historical method and the socio-political events of the period are associated with the modern period. Also in the study; theoretical information, quotations from the works of well-known critics, literary critics and philosophers are included.

Keywords: Turkish literature, Detective genre, Ahmet Umit, Adventure literature, Crime

Giriş

Polisiye türü, modern edebiyatta sıkça kullanılan edebiyat türlerinden biridir. Bu tür, 19. yüzyılın sonlarında popülerlik kazanmaya başlamış ve 20. yüzyılın ortalarından itibaren yükselişe geçmiştir. Polisiye türünün gerek sosyo-politik süreç içerisinde gerekse hukuk ihlalleri sırasında ortaya çıkması, türün eserlere aktarılmasında olumlu bir etkiye sahiptir. Genel olarak polisiye türü, Doğu'da bir efsane metni, Avrupa'da bir suç olayının anlatımı ve Amerika'da bir dedektif hikâyesi olarak nitelendirilir. Bu fikri geliştiren Natavan Demircioğlu, “Avrupa, Doğu folklorunun maceracı özelliklerini modern anlamda geliştirerek suç denilen bir tür oluşturdu. Aynı zamanda polisiye türü 19. yüzyılda Amerika'da edebi bir tür olarak kabul edilmiş, dünya edebiyatında doğrulanmış ve 20. ve 21. yüzyıllarda popülerlik kazanmıştır.”¹ diyerek türün kapsamını ve sınırlarını belirler.

---

¹ Natavan Demircioğlu. Dünya Edebiyatında Dedektif ve Çingiz Abdullayev. 16.05.2018. <http://edebiyatqazeti.az/ET20.10.2021>

Küreselleşen dünya üzerinde meydana gelen sosyo-politik olaylarla bağlantılı olarak dedektif edebiyatının gelişimi 1980'lere dayanmaktadır. Dünyaca ünlü yazarlar polisiye türünü diğer türlerle sentezlemeyi başarmış ve bunun sonucunda yeni edebi türler yaratmışlardır. Bunun sonucunda; tarihi polisiye, kültürel-entelektüel, sosyo-politik, mistik ve fantastik polisiye türleri ortaya çıkmıştır. Bunun önemli nedenleri arasında, ekonomik oluşum - sosyalizm ve kapitalizm arasındaki çatışmayı göstermek mümkündür. Esas olarak üç bağlamda -olay-suç-sonuç- incelenen tür aynı biyografi niteliğindedir. Bu bağlamda, “Suçluların ve suç çevrelerinin hayatlarını anlatan polisiye romanlar, genellikle biyografik türe özgü unsurlarla karakterize edilir. Aynı zamanda, bu tür romanlar esas olarak “ters” (dönüştürülmüş) biçimde oluşturulur. Yani fail önceden bilinmekte ve suçun kurgusunda sırrın ifşa edilmesi faktörü sıfıra indirilmektedir.” (Şerifova, 2014: 4).

Charles Felix, Gaston Leroux, Edgar Allan Poe gibi yazarlarla başlayan polisiye türü, Wilkie Collins, Agatha Christie, Arthur Conan Doyle, John Dickson Carr, Josephine Tey, Reginald Hill, Raymond Chandler, Lee Child, Dan Brown vb. yazarların eserleriyle zirveye ulaşmıştır.

1. Türkiye'de Polisiye Türü ve Ahmet Ümit

Türk edebiyatında diğer türlerle kıyaslandığında yakın dönemlerde popüler hale gelen polisiye türü, ilk olarak tercüme eserlerle okurların karşısına çıkmaktadır. 20. yüzyılın başlarında Fransızca eserlerin çevrilmesiyle başlayan bu tür, cumhuriyet döneminde yaygın bir hal almıştır. Cumhuriyet döneminde Artur Conan Doyle, Maurice Leblanc, Gaston Leroux gibi yazarların eserleri Türkçeye çevrilmiştir. XX. yüzyılın ortalarından itibaren Kemal Tahir, Afif Yesari, Ümit Deniz, Aziz Nesin gibi Türk yazarların eserlerinde polisiye türünün izlerini görmek mümkündür. Türk sinemasında polisiye türünü işleyen senaryolar yazılmış ve film haline getirilmiştir.

Türk edebiyatının varlığının çok eski zamanlara dayanmasına ve birçok türden muazzam örnekleri olmasına rağmen polisiye türünün çoğu zaman Türk edebiyatından ayrı tutulduğu ve bu nedenle türün kendini tam olarak ifade edemediğini belirtmek gerekir. Metafizik güçlerle karşılaşmak polisiye türünün kendine has özelliklerine aykırı olsa da, bu türün önde gelen yazarlarından olan Ahmet Ümit, eserlerinde, “mantık”, “ipucu” gibi redüksiyonist detaylarına karşı; kayıp dünyası, esrarengiz rüyalar, geçmişten gelen karakterler vb. fantastik unsurların sembolizmini oluşturmuştur. Böylelikle Türk edebiyatına bir üst seviyede katkılar sunmuş ve fantastik-polisiye türünün enteresan örneklerini ortaya koymayı başarmıştır. Amerikalı eleştirmen Van Dine'in (Willard Huntington Wright) polisiye türü üzerine verdiği 20 maddelik kurallara bakıldığında, Ahmet Ümit'in romanlarında birçoğunun ihlal edildiği görülmektedir:

- İşe aşk karıştırılmamalıdır;
- Fantastik sınırlara geçilmemesi lazım;
- Uzun tasvirler (betimleme) yer verilmemelidir;
- Gizli teşkilatların, mafya vb. suç örgütlerinin, polisiye romanında yeri yoktur;
- Polisiye romanlarındaki bütün cinayetlerin kişisel çatışmaya dayalı oluşması gerekir. Uluslararası suç ve savaş yöntemleri suçun değerini azaltır;
- Polisiye romanında oluşan cinayetin intihar veya kaza olduğunun tespit edilmesi bu türde kabul görmez. (Wright, 1917)

Ahmet Ümit, eserlerindeki olayları bu 20 maddelik özelliklerinden sadece biriyle birleştirir: “İpuçları okurlardan saklanmamalıdır”. Bu düstur ile kaleme aldığı, “Kar Kokusu”, “Sultanı Öldürmek”,

“Bab-1 Esrar“, “Şeytan Ayrıntıda Gizlidir“, “Beyoğlu Rapsodisi” romanlarında türün sınırlarını aşarak okurların dikkatini çekmenin daha kolay ve ilginç olabileceğini kanıtlamıştır.

Ahmet Ümit'in şiir ve öykülerinin yanı sıra yazdığı ilk polisiye roman olan “Sis ve Gece”, Almanya'da okuyucuya sunulmuş ve ardından yazar bu eseriyle büyük bir başarı elde etmiştir. Ahmet Ümit, “Stuttgarter Zeitung” gazetesi tarafından “Türkiye'nin en büyük yazarlarından birisi” olarak nitelendirilmiştir. Kitap, MİT (Türkiye İstihbarat Teşkilatı) içerisindeki güç oyunlarının arka planda tasviri ve istihbaratçının sevgilisinin kaybolmasıyla başlayan kişisel ve trajik arayış yolundaki serüvenini anlatmaktadır. Eser, 1996 yılında Türkiye’de yer alan teşkilat ve örgütleri, yaşanan gözaltı işkenceleri, sağcı ve solcular gibi toplumsal-siyasi olayları akıcı bir dil ile ifade ederek okuyucuyu geçmişle yüzleştirmiş ve bu dönemdeki belirgin olayları polisiye türünü kullanarak kaleme almıştır.

Romanda MİT çalışanı olan Sedat'ın âşık olduğu ve bir anda kaybolan Mine'ni ararken gerek sorguda, gerekse de insan ilişkilerine yaptığı bu seyahati sırasında tanıştığı insanların da hikâyelerini görmek mümkündür. Bu arayışta olayların merkezindeki karakterlerin bir kısmı hedeften saptırılabilirken, bir kısmı da çatışmanın ipuçlarına giden “köprü” görevinin taşıyıcıları olarak görülebilir.

2.Romanın Ana Karakteri: Sedat

Romanın ana kahramanı MİT çalışanı Sedat'tır. Manevi rölativistik (göreceli) özelliklere sahip olan karakterin, sevgi, iş, aile gibi ortam arasındaki dilemmalar sonucunda, içinde yaşadığı fırtınaları ve çelişkileri, yaşadığı kaygıların yanı sıra insanın bazen kendisine bile itiraf etmediği duygularının şiddetli tasviri, eserde felsefi yönlerle daha baskın görülmektedir. Eserin son satırlarına kadar kabul etmekte zorlandığı gerçekleri bir tür kara deliğe giren nesnelere benzetmek mümkündür. Tek fark, Sedat'ın gerçeklerinin hayatındaki ölümcül bir boşluk tarafından “yutulmuş” olmasıdır. Bu boşluğu Mine'nin sevgisiyle doldurma arzusu, onu çevreleyen gerçeklerden daha da uzaklaştırır. Daha doğru bir ifadeyle bu arzusu Sedat'ın ve hayatının sıradanlaşmasına yol açar.

Siyasal düzenin savunucusu olan bu karakterin, eser boyunca acımasız bir yabancılaşma ve bunun doğurduğu yalnızlıklar içindeki durumu açıkça betimlenmiştir. Çevresindeki hadiseler önem vermeden sadece arzusunun odak noktasında bulunan Mine'ye olan yönelimi başlarda sanatındaki deontoloji değerlerle olan bağını sürdürse de, sonraki sayfalarda bunun kendi hayatına, yaşadığı olaylara, yıllardır şerefle hizmet ettiği mevkiine “yabancılaşması” gibi sonuçlar doğurmuştur. Buna bağlı olarak kayıp sevgilisini arayan Sedat'ın gizli bir soruşturma yürütmek zorunda kalması ve olayların bu yönde gelişmesi, onun iç dünyasındaki çelişkilerini ortaya çıkarmaktadır. Bu anlamsız yolda son ana kadar devam eden karakter, Mina ile tekrar karşılaştığında değil de sonsuz merdivenlerde tüm gücünün imkânsız olduğunu fark eder. Sedat'ın sevdiği kadına ulaşmanın bir yolu olarak gördüğü merdivenler, yazarın yarattığı boşluğun felsefi sembolizminin bir yansıması olarak görülebilir. Yazar, romandaki bu anlamsızlığı sadece Sedat karakteriyle değil, konumlarını başkalarının ayağını kazmak için kullanan, vatan ve millet kavramlarından bahsederken aslında bu unsurları kötüye kullanan diğer bir ifadeyle “ben”inden uzaklaşan örgüt mensuplarının eleştirileri üzerinden okuyucularına sunmaktadır. Yazarın birçok eserinde sıkça rastladığımız hazcılık ya da Batı felsefesindeki bir tabir olan Hedonizm'i “Sis ve Gece”de de görmek mümkündür. Sedat'ın hayattaki boşluğunu ve yalnızlığına karşı mutluluğu muştulayan Mine ile olan ilişkisi, bu zevk ve arzunun olumlu-olumsuz yönlerini belirlemek için bir temel oluşturur. Sedat'ın hislerinin ve arzularının zevkten çok hayatın saçmalıklarından bir kaçış olduğu sonucuna varmak mümkündür.

3.Romanın Karakterler Dünyası

Roman, Sedat ve onun arayışına odaklansa da ana tema Mina karakteri üzerine kuruludur. Bu karakterin “var” olmasına rağmen, “yok” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Romanın sonunda, Mine’nin sevdiği Sedat’ın silahından tesadüfen çıkan kurşunlarla öldürülmesi Mine hakkındaki hükümlere ve eserdeki konumuna dair kaniya varmak için yeterlidir. Romandaki olaylar ve ana konu onun etrafında dönse de eserde Mine hakkında neredeyse hiçbir fikir doğrulanmamıştır:

“Mine Sedat’ı gerçekten seviyor muydu yoksa Fahri ile mi çalışıyordu?”, “Onu o buzdolabına kim koydu?” (Ümit, 2017: 65) vb. sorularla, Sedat’ın da Mine hakkında olan düşüncelerindeki çelişkileri roman sonunda daha keskin ifadelerle görmek mümkündür.

Sevdiğini elde edecek kadar bencil olan bir kadının kendisine “boşanıyorum” dememesinin sadece iki açıklaması vardır:

1. Seviyorsa bile Fahri ile iş birliğinde olması;
2. Sedat’tı kullanması;

Eser polisiye türünde yazılmış olsa da kadın ve kadına yönelik tutuma geniş yer verilmiştir. Mine’nin yanı sıra Melike, Sevim ve Cuma’nın eşi gibi kadın karakterlerin de yer aldığı eserde tutum paradoksaldır. Sedat karakteriyle sembolize edilen hedonizmin aslında romandaki sahiplerinin yani arzu nesnelere kadınlar olduğu görülmektedir. Yıldırım’ın “*Kadınlar aldatıldıklarını bilerek sessiz kalmak zorundalar. Ne olursa olsun, parası yok, ayrılırsa ne yapacak?*” (Ümit: 2014: 33) diyen yazar, kadınların hayatta mutluluğa ulaşmak için attıkları adımlara dikkat çekmektedir. Elbette bu adımların her kadın için aynı olması kabul edilemez. Sevmediği bir adamla zorla evlendirilen Sevim’in 20 yıl önce yaşadığı zevke dönmesi, kızı Mine’nin Fahri ile Sedat’ın kendi yolunu bulma arzusu arasındaki tepkisine bağlanabilir. Melike karakterine gelince, onun hayatta mutluluk arzusunun çocuğu olduğu görülmektedir. O, Yıldırım’ın dediği gibi mesleği veya parası olmadığından değil, hayatın hazzını, bütün olumlu taraflarını sahip olduğu aile konseptinde gördüğü için Sedat’ı bırakmıyor. Burada ünlü Alman filozof Friedrich Nietzsche’nin, “Unutmak iyileştirir” (Nietzsche: 2017: 136) sözlerini hatırlamak gerekir.

Romanın konforizm fikrine has karakteri olan Mustafa’nın, yazarın “Kar Kokusu“ eserindeki Hikmet ile bağdaştırmak mümkündür. Hikmet gibi kurullarla yönetilen bir sistemin tutsağı olan Mustafa, kendisine yazılacak bir şeyin sorumluluğunu alarak kendinden emin olmak ister, ama onun bu davranışın temelinde kendisine olan güvensizliğin olduğu söylenebilir. Eserde bu dogmatik düşüncelerin Mustafa üzerindeki etkisinin, onun tepkilerinin kontrolünde yoğunlaştığını düşünmek mümkündür. Hikmet’in yoldaş dediği insanlara duyduğu ilginin yerini kendi çıkarları aldığı gibi, Mustafa’nın kaçırılan çocuklara duyduğu acı da yerini yanlış bir karar vererek işini (mevkiini) kaybetme korkusuna bırakmıştır.

Yıldırım, Ahmet Ümit’in “Kar Kokusu“ (Ümit: 2018) adlı ünlü romanında da yer alan bir karakterdir. Bu romanda teşkilattaki “reform” rüzgârlarını ve yaptığı ilk yanlışta kuyusunu kazacaklarını tahmin eden Yıldırım, “Sis ve Gece“ romanında öldürülmüş olmasına rağmen, kendi etki gücünü korumayı başarır. Yazarın bakış açısı değerlendirildiğinde bu iki çelişkili eseri birbiriyle karşılaştırmalı olarak incelemek mümkündür. İlk çalışmada yazar, komünistlerin yaşamını ve çalışmalarını vurgulayarak örgüt ve üyeleri hakkında kısa bir açıklama yapıyor ve “Sis ve Gece’de meselelere karşıt bir bakış açısıyla, teşkilat bakış açısıyla yaklaşarak, dönemin sosyo-politik fikirlerine nesnel bir fikir bütünlüğü içinde bir bakış açısı oluşturmayı başarır. Yazar, Yıldırım’ın iyi niyetini aptallık olarak gördüğümüz iç dünyasının derinliklerine kadar iner. Yüzünde aşk, aile vb. duygusal olarak yüklü unsurları işine karıştırmayan ideal bir kâşif imajını yaratmayı başarır.

Yazar, bu eserinde polisiye türündeki romanların odak noktasında bulunan suç sorununa farklı bir yaklaşımla yaklaşmakta ve son olarak katil karakterine odaklanmaktadır. Dönemin toplumsal-siyasi olaylarını bu cinayete götüren bir köprü ağı gibi betimleyen yazar, okurların ilgisini çekecek ipuçlarına eserin başlarından değil, onların bütün karakterler ile bütünleştiği bir zamanda -eserin ortalarında- okurlara aktarır. Mine'nin öldürülmesi okuyucuyu şöyle bir sorgulamaya iter: kilometrelerce uzakta aradığımız belki bir nefes kadar yakın? Ahmet Ümit bu romanında *nedir? Kimdir?* Sorularından ziyade, polisiye eserlere has olan *nasıl?* Sorusuna yönelik olayların redüksiyonal prensiplerine uyarak eser sonunda bu iki sorunun cevabını bulmayı sağlar.

Mine'nin katilinin sevdiği adam olan Sedat olduğu bilinse de bir takım boşluklarla karşılaşılmaktadır. Bunlar arasında Mine'nin buzdolabında bulunması ve hamile olmasına rağmen öldürülmeden önce Sedat değil hemşire Gülizar'a gitmesi bulunmaktadır. Bu sırada akla gelen ilk düşünce, onun ve Fahri'nin sevgi ve işbirliği içinde olduklarıdır. Mine'nin hem Fahri hem de Sedat'tan kaçarak kürtaj yaptırmak istemesi, davanın ihlal edilmesini engellemek için bir girişim olarak görülebilir. Ancak eserde tek suçun bu olduğunu düşünmek yanlış olur. Sedat'ın Mine'yi ararken karşılaştığı çeşitli karakterlerin hayat hikâyelerine bakıldığında Cuma'nın işlediği suçları ve sebepleri açıkça görülebilir. Yazarın bu suçları doğru tanımlamasını betimleyici olarak değerlendirmek, olaylara yüzeysel bir bakıştan başka bir şey olmayacaktır. Ahmet Ümit, okuyucularına geçmişin unutkan hatıralarını vererek bu gerçeklerle ilgilenmeye teşvik eder.

4. Romanda Kullanılan İfadeler ve Betimlemeler

Eserlerinin çoğunda gösterişli şehir merkezlerine değil, çeşitli kültüre sahip yerlere dikkat çeken Ahmet Ümit, bu eserinde İstanbul'un unutulmuş, adı insanlar tarafından neredeyse hiç bilinmeyen semt ve mahallelerini gezerek oralarda kullanılmakta olan argo ve müstehcen kelimeleri karakterlerin dili ile ustaca kullanmıştır.

Argo Kelimeler	Müstehcen Kelimeler
Kıllanmak - <i>argo</i> Şüphe etmek. (url.1)	Piç - Anası ile babası arasında evlilik bağı olmadan dünyaya gelen çocuk, haramzade, veledizina (url.6)
Tüymek - Kaçmak (url.2)	Pezevenk - Gizli ve yasal olmayan cinsel ilişki öncesinde aracılık eden anlamında kullanılan sövgü sözü (Aktunç, 1998: 243)
Zulalamak - saklamak, gizlemek (url.3)	Puşt - Güvenilmez, kalleş (url.7)
Fırlamak - Hızla, birdenbire bulunduğu yerden çıkmak, ayrılmak (url.4)	Gavat - Pezevenk (url.8)

Gammazlamak - İspiyonlamak (url.5)	Bok - Güç durum; Dışkı (Aktunç, 1998: 51)
------------------------------------	---

Ayrıca eserin birkaç sayfasında çeşitli terimler kullanılmıştır. Bu da teşkilatın ve edebiyat dergilerinin olay örgüsü içerisinde yer almasına bağlanabilir. Okuyucuların çoğunun anlaması mümkün olmayan bu terimler, yazarın öğretme ve araştırma çabası olarak tanımlanabilir. Öte yandan, bir sanat eserinde terminoloji gibi çok önemli noktalar şunlardır:

Espionaj	Gizli bilgileri toplamak için casusluk ve organize operasyonların ortak adı. (url.9) <i>"espionaj" kelimesinin kökeni; Fransızca espionnage</i>
Kontrespiyonaj	Diğer istihbarat birimlerinin casusluk faaliyetlerini ortaya çıkarmak için gerçekleştirilen faaliyetler (url.10)
Modernizm	19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın ilk yarısında sanat, edebiyat ve felsefede geçmiş tarihsel geleneklerden bir kopuşun eşlik ettiği bir akımdır. (url.11)
Posmodernizm	Modernist arayışın canlılığını kaybetmesinden sonra XX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan çeşitli üslup ve yönelişlerin adı. (url.12)
Browning	1927 yılında Utah, ABD'de kurulmuş bir ateşli silah şirkettir. (url.13)

Ara sıra gazete ve dergilerdeki yazıların gösterilmesi ile gazete üslubuna da yön verildiği tahmin edilen eserin polisiye türüne uygun olmayan uzun betimlerle "süslenmesi" araştırmacıların söylediğinin aksine okurları yormaktan ziyade hadiselerin özünü yaklaştırmaktadır. Yazar, eleştirisinin özünü açıklamada gibi epitet, teşbih, metafor, metonimi gibi mecazları kullanmaktadır.

Epitet	Teşbih
<i>Kapalı bir kutu gibi sır vermiyor. (s. 6)</i>	<i>Yüzünde derin bir metanet okunuyor (s.55)</i>
<i>Dilim ölmek üzere bir kertenkele gibi kıvrıyor.(s.7)</i>	<i>Yumuşak huylu, utangaç bir insandı.(s.114)</i>
<i>Kalbim ileri giden bozuk bir saat Gibi hızla atmaya başlıyor.(s.10)</i>	<i>Gerçekliğin saçma duvarları arasında sıkışıp kalmazdım. (s.242)</i>
<i>Zeytin tanesi gibi kara gözleri Anlamsızca ışıldıyor. (s.57)</i>	<i>Bütün o parlak lafların yerini, çamaşır yıkamak, yemek, pişirmek, almıştı.(s.245)</i>
<i>Sevimli bir kedi gibi usulca sokulurdu koynuma. (s.52)</i>	
<i>Elleri, solgun iki yaprak gibi Titriyor.(s.194)</i>	

Epitet, teşbih gibi mecazları detaylı kullanmasına karşı romanda metafor ve metanimiye fazla ihtiyaç duymamıştır.

- *Rüzgâr yalıyor yüzümü. (Ümit, 2017: 311)*

Türk edebiyatında iki tür metafor bulunur: kelime ve düşünce metaforu. Görüldüğü üzere, Ahmet Ümit, metafor kullanarak bir kelimeyi farklı bir şekilde aktarmayı başarmıştır.

Berke Vardar'ın *düzdeğişmece* (Vardar, 2007: 85) olarak adlandırdığı ve Türk edebiyatında adı *mecâz-ı mürsel* olarak geçen metonimi, eserde teşkilat, örgüt başlıkları ile beraber kullanılmıştır.

- *Anlaşıldığı kadarıyla kızın kaybolmasında örgüt parmağı filan da yok.* (Ümit: 302)
- *Galiba teşkilat yanlısını anladı.* (Ümit: 290)
- *Teşkilat özür diliyor ha?* (Ümit: 272)

Bir röportajında polisiye yazarlığa mesafe koyduğunu söyleyen Ahmet Ümit, edebi yeteneğiyle polisiye türünü farklı bir boyuta taşımayı başarmıştır. Karakterlerin tasviri, hadiselerle bakış açısı ve bir birine olan ilişkisini oluşturmaya çalıştığı sosyo-politik çerçeveye uygulamayı başaran yazar, gerek geçmişine bağlı, gerekse değerlerini yitirmiş olan semt, mahalle, teşkilat ve örgüt insanların tasvirini yaparak okurlarla bütünleşmeyi başarmıştır.

Sonuç

Ahmet Ümit, Türk edebiyatında polisiye türünün gelişmesinde büyük bir rol oynamıştır. Kendisinin de siyasi faaliyetlere katılması, çalışmalarının kapsamını daha da artırmıştır. Ahmet Ümit, sosyo-politik olayların doğrudan bir katılımcısı olarak her olayı ve durumu ayrıntısıyla eserlerine yansıtmıştır. Bu eser, yabancı bir dile çevrilen ve yayınlanan ilk Türk polisiye romanıdır. “Sis ve Gece” eserinin adını seçmesi tesadüf değildir. Çoğu suçun sisli, yağmurlu havalarda ve geceleri işlenmesi nedeniyle bu ismi seçmiştir. Romandaki olaylar mesleği, ailesi ve aşkı üçgeninde yaşamını sürdüren ve bir istihbarat ajanı olan Sedat'ın etrafında gelişir. Roman, Sedat'ın kaybettiği aşkı Mine'yi arama yolunda öldürülmesiyle sonuçlanan suikastın sır perdesinin açılmasıyla nihayete eren bir olaylar halkasından oluşur. Bu eser okuyucular tarafından ilgiyle okunduğundan ve çok sevildiğinden 2007'de yönetmen Turgut Yasalar tarafından aynı adlı bir film yapıldı.

KAYNAKÇA:

- ÜMİT, Ahmet (2017). “Sis ve Gece “. İstanbul: Everest Yayınları.
- ÜMİT, Ahmet (2017). “Kar Kokusu “. İstanbul: Everest Yayınları.
- Nietzsche, Friedrich (2017). “Aforizmalar”. İstanbul: Tutku Yayınları.
- WRİGHT, Willard Huntington (1917). *Misinforming a Nation*, New York: BW Huebsch.
- BERKE, Vardar (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*.
- ŞARİFOVA, Salide (2017). *Çağdaş Azerbaycan Edebiyatında Detektiv: Janrın Manzarasına Bir Bakış*. 525-ci Gazete. 3 yanvar
- AKTUNÇ, Hulki (1998). *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü*. İstanbul, YKY Yayınları
- url.1: <https://sozluk.gov.tr/kullanmak/et.28.10.2021>
- url.2: <https://sozluk.gov.tr/tuymek/et.28.10.2021>
- url.3: <https://eksisozluk.com/zulalamak/et.28.10.2021>
- url.4: <https://sozluk.gov.tr/firlamak/et.28.10.2021>
- url.5: <https://sozluk.gov.tr/gammazlamak/et.28.10.2021>
- url.6: <https://sozluk.gov.tr/pic/et.28.10.2021>
- url.7: <https://sozluk.gov.tr/pezevenk/et.28.10.2021>

- url.8: <https://sozluk.gov.tr/pust/et>.28.10.2021
- url.9: <https://turkcedemek.com/kelime/espiyonaj/> 28.10.2021
- url.10: <https://www.nedirnedemek.com/kontrespiyonaj/> 28.20.2021
- url.11: <https://sozluk.gov.tr/modernizm/>28.10.2021
- url.12: <https://sozluk.gov.tr/postmodernizm/>28.10.2021
- url.13: <https://www.nedirnedemek.com/browning-ne-demek/>28.10.2021